

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра цивільного права № 1

Робоча програма

навчальної дисципліни

«ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Правові аспекти електронної комерції» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».
Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 25 с.

Розробник:
Філатова-Білоус Наталія Юліївна,
кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 15 від 17 травня 2021 р.)

Завідувач кафедри – Борисова Валентина Іванівна,
кандидат юридичних наук, професор

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	13
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання.....	16
6. Критерії оцінювання результатів навчання (залік).....	17
7. Педагогічний контроль.....	18
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Правові аспекти електронної комерції» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – другий (магістерський)	За вибором студента
Кількість модулів – 3		Рік підготовки: 2022
		Семестр
Загальна кількість годин – 120		Лекції 20 год.
Тижневих годин: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4–10.		Практичні заняття 20 год.
		Самостійна робота 80 год.
	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)	

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових і практичних знань у сфері правового регулювання відносин, що виникають між суб'єктами електронної комерції в процесі укладення і виконання ними договорів.

Завдання:

– формування необхідних сучасному юристу комплексу юридичних компетенцій;

- розвиток навичок і вмінь здійснювати аналіз міжнародних договорів, які регулюють відносини між суб'єктами електронної комерції, і тлумачення їх норми;

- засвоєння основ компаративного аналізу вітчизняного і зарубіжного законодавства, яким регулюються відносини, що виникають між суб'єктами електронної комерції;

- опанування вмінням застосовувати положення вітчизняного законодавства і законодавства зарубіжних країн при вирішенні практичних завдань;

- аналіз і дослідження прикладних проблем, що виникають у сфері електронної комерції.

Пререквізити: цивільне право

Кореквізити: договірне право, захист прав споживачів, деліктне право.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1.	Демонструвати знання поняття «електронної комерції», «послуг інформаційного суспільства» та «електронних довірчих послуг».
РН-2.	Відмежовувати учасників електронної комерції і постачальників послуг проміжного характеру
РН-3.	Застосовувати положення міжнародних, європейських та національних правових актів для вирішення спорів, які виникають між суб'єктами електронної комерції.
РН-4.	Класифікувати договори у сфері електронної комерції
РН-5.	Описати підходи до визначення місця електронної форми представлення інформації серед форм правочинів.
РН-6.	Описати підходи до визначення правового статусу електронного підпису в країнах англо-американської та романо-германської правової сім'ї.
РН-7.	Пояснити особливості відносин, що виникають між користувачами онлайн платформ і оператором онлайн платформи.
РН-8.	Визначати поняття «цифрового контенту» та «цифрових послуг»
РН-9.	Визначати поняття «персональні дані», «великі дані», «база даних» і вміти їх розмежовувати
РН-10	Пояснювати особливості функціонування технології блокчейн як середовища для укладення договорів і здійснення транзакцій

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення

результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному середовищі.

ЗК 1.2. Здатність оцінювати та підтримувати якість результату професійної і соціальної діяльності.

ЗК 1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК 1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.

Спеціальних компетентностей:

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування,

враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК1.2. Здатність демонструвати знання й розуміння правових систем в умовах глобалізації.

СК1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.

СК1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів

функціонування права.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

ПРН 1.1. Визначати індикатори якості й ефективності юридичної практики.

ПРН 1.2. Демонструвати знання й розуміння проблематики глобалізації в контексті розвитку сучасних правових систем.

ПРН 1.3. Аналізувати механізми публічно-правового і приватно-правового регулювання в юридичній практиці.

ПРН 1.4. Характеризувати особливості інноваційної діяльності та інноваційного менеджменту у правовій сфері.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль № 1. Поняття електронної комерції і особливості її правового регулювання.

Поняття «електронної комерції». Поняття «комерції» у міжнародних конвенціях. Співвідношення понять «торгівля» і «комерція» у міжнародних актах і в законодавстві України. Поняття «електронних засобів зв'язку» і підходи до його розуміння. Поняття «послуг інформаційного суспільства» та «електронних довірчих послуг».

Особливості мережі Інтернет: відсутність географічних кордонів, можливість проходження інформації через сервер, що розташований на території іноземної держави, ускладненість ідентифікації суб'єктів, залежність відносин учасників мережі Інтернет від провайдерів. Вплив особливостей мережі Інтернет на правове регулювання електронної комерції. Міжнародне співробітництво щодо регулювання відносин, які виникають з використанням мережі Інтернет.

Регулювання відносин, що виникають у сфері електронної комерції, міжнародними актами. Типовий закон «Про електронну торгівлю» 1996 р., прийнятий UNCITRAL. Конвенція ООН про використання електронних повідомлень в міжнародних договорах 2005 року. Директиви і Регламенти Європейського парламенту та Ради. Міжнародні принципи регулювання відносин, що виникають з договорів у сфері електронної комерції. Особливості регулювання відносин у сфері електронної комерції національним законодавством.

Визначення права, яке підлягає застосуванню у разі виникнення спору між суб'єктами електронної комерції. Визначення юрисдикції судів при вирішенні спорів між суб'єктами електронної комерції.

Суб'єкти електронної комерції. Поняття «укладача» і «адресата». Співвідношення понять «постачальники послуг», «заснований постачальник послуг», «одержувач послуг», «споживач». Особливості участі в електронній комерції юридичних осіб. Вимоги до постачальників послуг і їх обов'язки у

сфері електронної комерції. Правовий статус одержувача послуг і його права у сфері електронної комерції.

Постачальники послуг проміжного характеру: оператори (провайдери) телекомунікацій, оператори послуг платіжної інфраструктури, хостери. Відповідальність операторів, провайдерів і хостерів за розміщення, зберігання і/або передання інформації, наданої суб'єктами електронної комерції.

Модуль № 2. Договори у сфері електронної комерції.

Поняття і особливості договорів у сфері електронної комерції. Договори, до яких не застосовується законодавство, що регулює відносини у сфері електронної комерції. Види договорів у сфері електронної комерції. Застосування до відносин, що виникають з договорів у сфері електронної комерції, законодавства щодо захисту прав споживачів.

Особливості укладення договорів у сфері електронної комерції. Зміст і форма пропозиції (оферти) укласти договір у сфері електронної комерції. Визначення в оферті умов договору в сфері електронної комерції. Публічна оферта у сфері електронної комерції. Визначення моменту одержання оферти.

Вимоги до змісту і форми акцепту. Види форм вираження акцепту при укладенні договорів у сфері електронної комерції. Договори типу “click-wrap” і “browse-wrap”.

Визначення моменту укладення договору. Теорія доставки. Теорія відправки. Порядок визначення моменту одержання акцепту при укладенні договорів у сфері електронної комерції. Визначення місця укладення договорів у сфері електронної комерції. Особливості вирішення переддоговірних спорів при укладенні договорів у сфері електронної комерції.

Поняття електронної форми представлення інформації. Місце електронної форми представлення інформації серед форм правочинів. Реквізити форми договорів у сфері електронної комерції. Електронний підпис і його різновиди. Принцип технологічної нейтральності і функціональної еквівалентності. Електронний цифровий підпис: правова

природа, процедура створення і особливості використання. Наслідки недотримання формальних вимог при укладенні договорів у сфері електронної комерції.

Модуль № 3. Особливості правового регулювання відносин між суб'єктами електронної комерції у різних сферах.

Відносини, що виникають між користувачами і операторами онлайн платформ. Поняття «онлайн платформи», «транзакційної платформи», «відносин типу P2P». Учасники відносин: оператор платформи, постачальник і користувач платформи. Застосування законодавства про захист прав споживачів до відносин, що виникають між користувачами онлайн платформ. Особливості договорів, що укладаються між користувачами платформи, а також між користувачами і оператором онлайн платформи. Відповідальність оператора онлайн платформ перед користувачами платформи. Проблеми кваліфікації оператора онлайн платформи в якості «надавача посередницьких послуг» в розумінні Директиви 2000/31/ЄС про електронну комерцію.

Договори щодо надання цифрового контенту і цифрових послуг. Поняття «цифрового контенту» і «цифрових послуг». Особливості укладення і виконання договорів щодо надання цифрового контенту і цифрових послуг. Значення Директиви 2019/770 про деякі аспекти щодо договорів про надання цифрового контенту і цифрових послуг для регулювання цих відносин. Вимоги щодо відповідності цифрового контенту і цифрових послуг об'єктивним і суб'єктивним вимогам. Наслідки невідповідності цифрового контенту і цифрових послуг об'єктивним і суб'єктивним вимогам. Відповідальність продавця за порушення умови щодо відповідності цифрового контенту і цифрових послуг об'єктивним і суб'єктивним вимогам. Тягар доказування у спорах щодо відповідальності продавця за порушення умови щодо відповідності цифрового контенту і цифрових послуг об'єктивним і суб'єктивним вимогам.

Захист персональних даних інтернет-користувачів. Поняття персональних даних і його співвідношення з правом на повагу до приватного

життя. Загальний регламент Європейського Союзу про захист даних 2016/679 як основне джерело регулювання у сфері захисту персональних даних у сучасності. Суб'єкти відносин у сфері опрацювання персональних даних: суб'єкт даних, контролер даних і оператор даних. Права суб'єктів даних: право на інформацію, право на забуття, право на обмеження опрацювання та ін. Вимоги до діяльності контролера і оператора даних щодо забезпечення захисту персональних даних. Передавання персональних даних. Відповідальність за порушення вимог щодо забезпечення захисту персональних даних.

Блокчейн технології як середовище здійснення транзакцій. Поняття блокчейну та особливості його використання при здійсненні різноманітних транзакцій. Види блокчейну і вплив особливостей різних видів блокчейну на здійснення транзакцій. Поняття «криптовалюти», «токена», «майнінгу», «вузлів» та ІСО. Підходи до правового регулювання транзакцій з використанням технології блокчейн у ЄС. Поняття «смарт контракту» і місце смарт контрактів у договірному праві.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

№ п/ п	Дата проведе- ння (згідно з розкла- дом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Прак- тичні заняття, колоквіум и тощо	Само- стійна робота
		Модуль № 1. Поняття електронної комерції і особливості її правового регулювання.				
		Тема 1. Електронна комерція як особлива сфера обміну товарами (роботами послугами). Джерела регулювання електронної комерції.	20	4	2	14
		Тема 2. Правовий статус суб'єктів електронної комерції.	14	2	2	10
		<i>Разом</i>	<i>34</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>24</i>
		Модуль 2. Договори у сфері електронної комерції.				
		Тема 1. Поняття і види договорів у сфері електронної комерції. Особливості укладення	14	2	2	10

		договорів у сфері електронної комерції				
		Тема 2. Електронна форма представлення інформації	20	2	4	14
		<i>Разом</i>	<i>34</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>24</i>
		Модуль 3. Особливості правового регулювання відносин між суб'єктами електронної комерції у різних сферах.				
		Тема 1. Відносини, що виникають між користувачами і оператором онлайн платформи.	12	2	2	8
		Тема 2. Укладення і виконання договорів щодо цифрового контенту і цифрових послуг	12	2	2	8
		Тема 3. Захист персональних даних суб'єктів електронної комерції.	18	4	4	10
		Тема 4. Блокчейн технології як середовище здійснення транзакцій	10	2	2	6

		<i>Разом</i>	<i>52</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>32</i>
		Усього годин / кредитів ECTS	120/ 4,0	20	20	80

5. *Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання*

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі тестів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, реферату, тез доповідей на конференції тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів підсумковому контролю у формі заліку:

Поточний контроль							Підсумкова оцінка знань (залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Самостійна робота студентів	
П/З	Тест	П/З	Тест	П/З	Тест		
max 15	max 10	max 20	max 10	max 25	max 10	max 10	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання(залік):

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестування	Max 10	Результати визначаються за кількістю вірних відповідей на запитання тесту.
Оцінка самостійної роботи студента (робіт у формі реферату, есе, презентації)	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні і практичні висновки.
	5	Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок, немає висновків, студент слабо володіє матеріалом роботи.
Залік	Max 100	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.
	Min 60	Достатнє засвоєння матеріалу з дисципліни.

7. Педагогічний контроль

Шкала підсумкового педагогічного контролю (залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Основна література

Міжнародні і європейські джерела регулювання:

1. Конвенція Організації Об'єдинених Націй об використанні електронних повідомлень в міжнародних договорах (Нью-Йорк, 2005)

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/electcom/06-57454_Ebook.pdf

2. ЮНСИТРАЛ Типовой закон об электронной торговле (1996) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/electcom/05-89452_Ebook.pdf

3. ЮНСИТРАЛ Типовой закон об электронных подписях (2001) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/electcom/ml-elecsig-r.pdf>

4. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'), *Official Journal of the European Union*, L 178, 17.7.2000, p. 1–16

5. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance, *Official Journal of the European Union*, L 304/64, 22.11.2011, 64–88.

6. Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2014.257.01.0073.01.ENG>

7. Regulation 2019/1150 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services, *Official Journal of the European Union*, L 186, 11.07.2019, pp. 57-80.

8. Regulation of the European Parliament and of the Council 2016/679 of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) [2016] OJ 2 119/1

9. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) and amending Directive 2000/31/EC COM/2020/825 final

10. Directive 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services [2019] OJ L 136/01

11. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU: OJ L 156/43

12. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 COM/2020/593 final

13. Judgement of 12 July 2011, *L'Oréal SA and Others v eBay International AG and Others*, C-324/09, ECLI:EU:C:2011:474, points 122, 124

14. Judgement of 16 February 2012, *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v Netlog NV*, C-360/10, ECLI:EU:C:2012:85, point 27

15. Judgement of 19 December 2019, *Airbnb Ireland*, C-390/18, EU:C:2019:1112

16. Judgement of 2 December 2010, *Ker-Optika bt v ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézete*, C-108/09, ECLI:EU:C:2010:725

17. Judgement of 20 December 2017, *Uber Systems Spain SL*, C-434/15, EU:C:2017:981

18. Judgement of 23 March 2010, *Google France SARL and Google Inc. v Louis Vuitton Malletier SA*, Case C-236/08, ECLI:EU:C:2010:159

19. Christian von Bar (ed), *Principles, definitions and model rules of European private law. Draft Common Frame of Reference (DCFR)* (Sellier European Law Publ., 2009)

Акти національного законодавства:

1. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Офіційний вісник України від 28.03.2003. - 2003 р. - № 11, стор. 7, стаття 461, код акту 24654/2003

2. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII // Голос України від 29.09.2015 № 180.

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV // Голос України від 27.06.2003 № 119.

4. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України від 02.08.1994. - 1994 р., № 31, стаття 286.

5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

6. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

7. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

Додаткова література:

1. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар. Т. 2: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : «ЕКУС», 2021.

2. Савельев А.И. Электронная коммерция в России и за рубежом: правовое регулирование. – М.: Статут, 2014. – 543 с.

3. Чучковська, А. В. Правове регулювання електронної комерції в Україні [Електронний ресурс] : учебное пособие / А. В. Чучковська. - Київ : Центр учб. л-ри, 2007. - 224 с.

4. Елин, В. М. Правовая характеристика договоров, заключаемых в Интернет-среде [Текст] / В. М. Елин // Государство и право. - 2012. - N 12. - С. 52-58.
5. Gillies, Lorna E. / *Electronic commerce and international private law : A study of electronic consumer contracts*. Abingdon, Oxford, 2016. 286 p.
6. Raymond T. Nimmer, *The Legal Landscape of E-commerce: Redefining Contract Law in an Information Era* (April 2007). *Journal of Contract Law*, Volume 23, 2007. – p. 20. Available at: <http://www.ipinfoblog.com/jocl314.pdf>
7. Sasso L. Certain comparative notes on electronic contract formation // *Право. Журнал Высшей школы экономики*. 2016. Vol. 17. No. 1. – С. 204-219.
8. Mootz, Francis Joseph, *After the Battle of the Forms: Commercial Contracting in the Electronic Age*. *I/S: A Journal of Law and Policy for the Information Society*, Vol. 4, p. 271, 2008; UNLV William S. Boyd School of Law Legal Studies Research Paper No. 08-33. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=981288>
9. Greenwood, Daniel F.; Campbell, Ray A. "Electronic Commerce Legislation: From Written on Paper and Signed in Ink to Electronic Records and Online Authentication." *Business Lawyer (ABA)* 53.1 (1997): 307-340.
10. Kuner, Christopher; Meidbrodt, Anja. "Written Signature Requirements and Electronic Authentication: A Comparative Perspective." *EDI Law Review* 6.Issues 2 and 3 (1999): 143-154.
11. Sørensen, M. J. (2018). Intermediary Platforms –The Contractual Legal Framework. *Nordic Journal of Commercial Law*, 2018(1), 62–90. <https://doi.org/10.5278/ojs.njcl.v0i1.2485>
12. Filatova-Bilous, N. (2021). Once again platform liability: on the edge of the ‘Uber’ and ‘Airbnb’ cases. *Internet Policy Review*, 10(2). <https://doi.org/10.14763/2021.2.1559>
13. Usha R. Rodrigues, ‘Law and the Blockchain’ (2019) 104 *Iowa L. Rev.* 679

14. Eliza Mik, 'Smart Contracts: Terminology, Technical Limitations and Real World Complexity' (August 17, 2017) 1, 6 <<https://ssrn.com/abstract=3038406>> or <<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3038406>>

Интернет-ресурси:

1. Сайт наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – <http://library.nlu.edu.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>
3. Сайт ЮНСІТРАЛ – <https://uncitral.un.org/ru> Сайт Постійного представництва України при ООН – <https://ukraineun.org/>
4. Офіційна сторінка Європейського Союзу – <http://europa.eu>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.
6. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України - <https://ccu.gov.ua/>